

LOLA BADIA, ENTUSIASTA

A la font dels clàssics

Jove professora entusiasta de la literatura catalana medieval, editora, amb Martí de Riquer, de la poesia de Jordi de Sant Jordi, estudiosa preocupada per la nostra cultura clàssica, a cavall dels trobadors i la postmodernitat, Lola Badia acaba d'editar aquest mes de novembre la primera part del volum II del *Dotzè Llibre del Crestià*, de Francesc Eiximenis, en una col·laboració conjunta entre el Col·legi Universitari de Girona i la Diputació de Girona, com també el primer número de *Llengua & Literatura*, la revista anual de la Societat Catalana de Llengua i Literatura. Dues publicacions sàviament acurades, que marquen una maduresa en l'edició dels llibres catalans per a estudiosos i especialistes del ram de la llengua.

—*¿Què suposen per a la literatura i la cultura catalanes, com a eina didàctica i com a pòsit de coneixements, les «Cada volta estic més deslligada de la realitat que es fa ara».*

Lola Badia, perseguidora implacable de clàssics, edita ara un poc d'Eiximenis, la primera part dels segon volum del «Dotzè Llibre del Crestià», i ens parla, també, d'Ausiàs Marc i de ties maries.

Jordi Bilbeny

publicacions del Dotzè Llibre del Crestià i de la revista Llengua & Literatura?

—Sobretot, suposa un intent de crear infraestructura, és a dir, un intent perquè la nostra filologia, com qualsevol filologia, disposi en totes les Universitats dels Països Catalans d'una revista de llengua i literatura especialitzada, perquè hi publiquin i la facin servir els interessats en el gremi, des dels professors instal·lats fins als estudiants avantatjats.

—*¿I això suposa tan sols un pas més o suposa que, a partir d'ara, ja compten amb una eina cabdal per consolidar una infraestructura?*

—La Facultat de València n'acaba de treure una que es diu *Caplletra*, i és lògic que hi hagi diverses iniciatives. Ara bé, nosaltres no hem pretès treure una revista sectorial.

L'hem anat a fer a l'Institut d'Estudis Catalans, perquè pretén ser general, perquè pretén moure's dins el marc dels Països Catalans. Sabem que hi ha uns pressupostos per a aquestes coses i cal fer-los funcionar. Cal fer funcionar els canals ja existents. En conseqüència, per mitjà de l'Institut, n'hem fet funcionar un, una societat filial, la que abans era la Societat d'Estudis Històrics, però que ara s'ha escindit i és la Societat de Llengua i Literatura. Tot això està en una fase molt embrionària i ja veurem com funciona. En principi és això: estar en contacte els uns amb els altres i oferir canals de publicació a la gent del gremi.

—*D'altra banda, ¿la publicació del Dotzè Llibre del Crestià, és una feina que ve a tapar un forat o n'és una conseqüència?*

—No, no té res a veure una cosa amb l'altra. Això està en la idea d'aprofitar els ajuts institucionals i fer-los servir per a alguna cosa que nosaltres creiem útil per a tots aquells que estudien la literatura catalana professionalment. Però, si bé la revista tenia unes mires plurals, això no. Eiximenis cau més estrictament dins el meu camp de dedicació. I, fixa't,

resulta que Eiximenis és un dels nostres prosadors més prolífics de la història, juntament amb Llull i el senyor Pla, i és pràcticament inèdit. I em sembla que una de les coses que hem de fer els que ens dediquem a això, és publicar-lo. Això, ja fa molts anys que ho sabem, però si no es publicava era perquè no hi havia mitjans econòmics per fer-ho. Però ara les actuals circumstàncies ens han permès aprofitar alguns diners de cultura. Concretament, s'ha fet amb una subvenció de la Diputació de Girona. S'ho han muntat els gironins amb el Col·legi Universitari. I és clar, jo hi estic relacionada perquè durant nou anys hi he fet classes. La segona part del *Dotzè Llibre del Crestià* ja corria mecanografiat. L'únic que hi hem posat és la creació d'una comissió editora i fer la feina de gestió. Això sí, ens hem preocupat que sortís el màxim de bé possible en l'aspecte textual i de correcció.

—*¿Ara aque tenim l'Eiximenis aquí a mà, no trobes representatiu que Girona doni un personatge altament religiós com és Eiximenis i València un de plenament sensual com Ausiàs March?*

—Home, mira, València també va

donar un producte il·lustre que és Sant Vicent Ferrer.

—*¿No ho trobes gens significatiu?*

—No especialment, perquè a Girona també hi havia en Francesc de la Guia que era un descarat i escrivia «marranades».

—*Jo suposo que tu, com a especialitzada en literatura medieval i com a lectora de l'actualitat literària, gaudeixes de certs privilegis a l'hora d'observar el panorama dels escriptors.*

—Les meves actuals feines, les professorals i les editorials m'ocupen tantíssim que cada vegada estic més deslligada de la realitat que es fa ara. Mentre tenia l'oportunitat de fer classes de literatura contemporània, encara t'hauria sabut dir alguna cosa, però ara no sabia què dir-te. Jo, en principi, vaig adoptar posicions conservadores i m'emmirallo en els vells i en els valors consagrats. És inevitable.

—*Més que res, això, t'ho dic perquè a les darreres jornades crítiques de cultura hi ha hagut unes reorientacions que sembla que vulguin dir als nostres poetes que s'han de dedicar a fer lletres de cançons i deixar de banda jerarquitzacions i nobleses espirituals.*

ANTHONY CARO

Escultures 1971-1985

LA LLOTJA • 17 desembre 1986 - 10 gener 1987. València

Horari: Cada dia d'11 a 20 h. Dilluns tancat

GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA DE CULTURA, EDUCACIÓ I CIÈNCIA

«Si visqués a València m'estaria barallant tot el dia a bufetades».

—No sé pas què em vols fer dir. Jo crec que els poetes han de fer el que els dóna la gana, el que els surt de fer, i si no, no són poetes. No sé com dir-t'ho.

—El que volia dir-te és una mica allò d'en Villalonga, que creia que una societat poc jerarquitzada era com si fos inexistent. El que venia, doncs, a demanar-te era si una certa jerarquització, social, unes certes pinzellades de medievalitat, podrien arribar a millorar la infraestructura, a predisposar un avanç poètic.

—No sabia què dir-te. Si hi hagués una societat jerarquitzada, aleshores els poetes farien d'*outsiders* i escriurien coses pintoresques. Que jo adopti posicions conservadores no vol dir que adopti les posicions d'en Villalonga. Vol dir que respecto la tradició literària i que determinats aspectes de l'avantguardisme, no massa per cert, determinats, em rellisquen molt. En Brossa em diverteix, per exemple, però no tot l'avantguardisme. I molts poetes joves que fan coses intel·ligi-

bles i estranyes, no m'atrauen, com a lectora, clar.

—Parlant d'inintel·ligibilitats, recordo que més d'una vegada has afirmat que Ausiàs Marc encara era incomprès. ¿Què ho explicaria?

—Si la cultura catalana tingués una previsió d'ensenyament i de difusió com les literatures europees, més o menys amb una estructura nacional i aquesta mena de coses, Ausiàs Marc tindria tota una tribu d'exegetes que s'haurien preocupat de fer llibres de divulgació que ja ens haurien encasquetat a l'escola. I aleshores ens pensariem que l'entendem. Ara el que passa és que, a banda de no tenir això, ens ve com una cosa estranya i allunyada per manca d'aquesta tradició. És a dir, que està tot per fer. Però el que passa és que estem vivint una època contradictòria, perquè mentre a Europa el que es fa és protestar per tot el que s'ha ensenyat a l'escola, nosaltres encara estem dient que ens falta l'abecé de tot això. Ja es publica, ja, Ausiàs Marc, però són coses una mica així, improvisades.

—¿I com podríem suplir aquestes mancances? ¿Hi ha actituds pedagògiques encaminades a fer-ho?

—Oh sí, és clar. Ja hi són. Hi ha multitud de publicacions i d'iniciatives en aquest sentit, que es desprenen de la mateixa necessitat docent i divulgadora. Ausiàs Marc és una glòria pàtria. Doncs bé, ¡l'hem de conèixer! Tot això és molt lent i a base de pòsit, i portem molt pocs anys de rodatge. Vaja, la massificació de l'ensenyament de la literatura catalana és recentíssima, de fa nou o deu anys.

—¿I la traducció a l'anglès d'una selecció de poemes de Marc per la Fundació de l'Institut Shakespeare de València, pot ajudar a revalorar-lo?

—Sí, però no pas dintre del nostre àmbit. Aquí, el que necessitem serien edicions anotades, fetes amb cura, que és el que he dit tota la vida. Sortiran, un bon dia sortiran. Si això continua acabaran sortint els llibres bons, com alguns que ja s'havien publicat en les primeres temptatives del segle XX: l'antologia de trobadors que va publicar en Serra Baldó, o aquelles coses que feia en Casacoberta, dintre d'aquella línia. Aleshores eren experiments molt acurats, molt noucentistes, pequè tots plegats eren quatre i ells i perquè tenien més temps. Ara fem les coses més apressadament i el problema és que encara queda molt per dilucidar. Sí, hi ha alguns crítics que l'entenen molt bé, i jo, a trossos, també l'entenc molt bé, però no és suficient. A més a més d'entendre'l, hem de tenir temps, ganes i estímul per divulgar el que entenem.

—Hi ha gent que diu que la poesia no s'ha de polititzar, que s'ha de mantenir pura i asèptica. Però tot i amb això, davant de la tomba d'Ausiàs Marc, més de quatre vegades s'hi han organitzat uns saraus de ca l'ample i, a la llarga, els devots, en lloc d'acabar la festa amb una relíquia del poeta, han acabat amb una unglia de tia maria incrustada al cap. ¿Com es pot explicar que amb el pretext de la poesia es puguin realitzar encara aquests enrenous?

—En poesia sempre hi ha hagut enrenous, a l'Edat Mitjana i fa cinquanta anys, en què estava polititzadíssima. Jo et diré que hi ha poesia polititzada molt bona i poesia polititzada d'escola molt dolenta. Cada senyor té la vena que té. Però això de l'Ausiàs Marc ja és un altre capítol, perquè l'utilitzen els blaveros amb l'Arnau de Vilanova. Jo, a València, hi vaig poc; però si visqués allà, suposo que m'estaria barallant tot el dia a bufetades. Perquè, que em toquin i em facin

malbé l'Ausiàs Marc i l'Arnau de Vilanova, em treu de polleguera, és una actitud infame. No es tolera, ¿no? ¡Bufetada a la tia maria! És clar que si fos allà, hauria de tenir una actitud contemporitzadora, perquè no es pot viure amb una tensió així. I sobretot, la mena de feina que jo faig necessita una certa tranquil·litat. ¡No podem estar batallant!

—*Batallar per batallar, millor fer-ho amb els poemes de Marc, ¿no? ¿Quin suc penses que se'n pot treure, de la seva comprensió poètica?*

—Doncs, no ho sé. Jo sí que en trec suc, perquè em dedico a estudiar història de la literatura.

—*Vull dir com a model lingüístic.*

—Ah, com a model lingüístic Ausiàs Marc és més aviat cantellut, gràcies a Déu. Crec que com a model lingüístic la prosa és una cosa molt més didàctica. Aquest senyor, per exemple, l'Eiximenis, escriu fantàstic. I Lluïll també. He comprovat que, als estudiants que els faig llegir el *Blanquerna*, la prosa se'ls encomana als treballs i als exàmens. Simplement al contacte amb la bona literatura és un fet que millora la capacitat de cadascú. Ara, l'Ausiàs Marc, no ho sé per què, ja és molt més complicat. Si una persona que vol escriure poesia, entén Ausiàs Marc i progressa o no progressa, això ja depèn d'ell, depèn de la mena de poesia i depèn de si l'interessa o no l'experiència d'aquest poeta i la mena de món interior en què viu, que és un món torturadíssim, complicat i amb una voluntat de racionalització molt marcada.

—*¿I la prosa de Roís de Corella, fins a quin punt pot jugar un paper important en aquesta mena de formació d'un hàbit de lectura i, després, de redacció i estil?*

—Roís de Corella és un personatge mal estudiat i mal catalogat, perquè psicològicament encara pesa la condemna dels noucentistes, que el trobaven massa barrocs. No els podia agradar. I després, hi ha una altra cosa i és que, també, Roís de Corella rebota. Rebota perquè no s'entén a la primera. Rebota perquè estem acostumats a pensar que el català és una llengua senzilla i plana, però no necessàriament. Corella és la mostra patent que també el català pot ser barroquíssim.

A mi m'agrada Corella. És una qüestió de gust i de sensibilitat històrica, perquè està molt lligat amb un determinat moment de l'evolució de la prosa d'art de finals de l'Edat Mitjana, en la línia de Boccaccio, que és un enfarfegament poètic. Per a ells, la poesia era portar al límit l'aprofitament dels elements retòrics. A mi, no m'agradaria que la gent es posés a escriure com Corella, i crec que, des d'un punt de vista didàctic, seria fatal, perquè ja prou dificultats tenim per redactar bé, que només falta que ens posem a escriure així. Preferiria

DOMÈNEC UMBERT

«Des d'un punt de vista didàctic, seria fatal que la gent es posés a escriure com Roís de Corella».

proposar models de prosa més plana, més senzilla.

—*Martí de Riquer sí que va crear una didàctica. ¿Què significa per a tu? ¿Un nom? ¿Un patronatge?*

—Significa un mestratge. D'una banda, significa una esperit positivista i una voluntat de rigor historicista. En segon lloc, uns gustos determinats per la literatura. Martí de Riquer és una persona que es diverteix extraordinàriament treballant i això és, des d'un punt de vista psicològic, una actitud que em va resultar molt atractiva, perquè hi ha una mica la idea que et sacrificues per estudiar i per fer grans coses, en canvi ell estudia per passar-s'ho bé. I això és una cosa molt formativa, que el posa en contacte amb els grans corrents de la literatura me-

dieval d'entreteniment i de la literatura més presentable i joiosa, és a dir els trobadors i la tradició narrativa que va a parar al Tirant. Aquestes són les coses que jo em vaig trobar estudiant, seguint-lo a ell i desviant-me de les meves inicials inclinacions cap a la història del pensament literari i la història de la cultura. I, de fet, fins ara, m'ha anat molt bé.

—*En aquesta línia d'estudis i erudició, ¿no trobes que fer classes et pot fer perdre el llegir?*

—A mi m'agrada fer classes. Potser és que tinc una mena de vocació teatral frustrada. M'agrada posar-me allà i fer una conferència i m'agrada preparar-me les classes i transportar amb un discurs didàctic unes preocupacions meves. Ara, és molt difícil i molt cansat compaginar això amb la recerca. I les nostres universitats estan muntades d'una manera que no acaba de ser l'òptima. No és òptim que siguem tants a classe perquè no hi ha comunicació. Els primers anys, quan vam començar a l'Autònoma, era una mena de paradís, perquè hi havia un contacte immediat i, després, tampoc no estava muntat el sistema de tantes classes i tants cursos diferents.

—*¿Amb això vols dir que ens caldria llegir poc i pair bé?*

—Home, jo, quan era estudiant, m'encantava anar a les classes dels bons professors. Anava a escoltar en Riquer. No sé si païa el que em deia. Generalment, no. Però t'estimulava, et feia estar en forma. I en Paco Rico. I quan corria per allà baix en Bleuca. I en Molas també, que era un altre estil, molt més avorrit i sistemàtic i no tan brillant, en aquest sentit, però donava tota una marca. I el Doctor Romeu, que era tota una altra essència, més minuciosos. Però, vaja, em sembla que el joc hauria de ser aquest: rebre molts estímuls i després triar aquells que t'interessen i aprofundir en allò. Hauria de ser una calaixera amb uns calaixos i saber què hi ha a cada un perquè després tu els puguis obrir i remenar.

—*O sigui, que jugaries la carta d'una Universitat més humanista, en què aquests calaixos no només s'obriessin sinó que es poguessin comunicar entre ells.*

—¡I tant, i tant! Una de les coses que hauriem d'arribar a tenir a la Universitat és que els professors relacionéssim una cosa amb l'altra. Tot això, però, de moment, són somnis que tenim. □